

Dr. Czeizel Endre

A MAGYAR FESTŐMŰVÉSZ-GÉNIUSZOK SORSA

Galenus Kiadó, Budapest, 2009.

Czeizel Endre hatalmas életművében sajátos és növekvő volumenű rész a tehetséget vizsgáló, értelmező, a művelt nagyközönségnek szóló könyvek sora. Tudósok, zenészek, költők mellett Czeizelt mindig különösen foglalkoztatták a képzőművészek, elsősorban a festők.

Talán érdemes megemlíteni – ő erre bizonyosan nem emlékszük – hogy elsőéves medikus koromban éppen ennek a már akkor meglévő érdeklődésének nyomán ismerkedtem meg vele. A budapesti orvosegyetem bonctermeiben egy másik medikuscsoporttal foglalkozott mint demonstrátor, és a magyar képzőművészetről beszélt nekik. Én feltűnés nélkül csatlakoztam, s azóta állunk ismeretségben, mely később elmélyültté vált. Czeizel tudása mindig lenyűgöző volt, amivel későbbi televíziós műsorai során olyan figyelmet tudott kiváltani, és amit előadásaiban is mindig kiváltott.

Czeizel meggyőződése, hogy a tehetség olyan adottság, ami az idegrendszerben, de leginkább a génekben rejlik. A családfák vizsgálatából, a rokoni és családi környezetből indult ki, hogy a gének különféle manifesztációit felfedezze, majd elkezdte vizsgálni az egyes alkotók, nagy emberek teljes lényét, betegségeit, szokásait, életpályáját. Megpróbálta a műveket, az alkotásokat is bevonni a kutatások fénykörébe. Munkáihoz bámulatos mennyiségű szakanyagot dolgozott fel, s ha ilyenek voltak, meghallgatta a még élő tanúkat. Állást foglalt a vizsgált tehetségek körül kialakult szakmai és társadalmi viták kérdéseiben, a rá jellemző eredeti, de mindig teljes tájékozottságon alapuló és dokumentált módon. A szakterület más képviselőinek véleményét is kikéri. Munkái izgalmas olvasmányok, hiszen biográfiák, kortörténetek, családrájzok, szakmai és művészi irányzatok, kultúrák tárulnak fel, a jeles személyiségek teljes

életművével együtt. A nagyközönség pedig visszaigazolja a szükségletet, minden könyve gyorsan elfogy, új kiadásokat ér el, nem egyszer a médiában is nagy visszhangot kelt.

Czeizel módszerét, közelítésmódját, felfogását nagyon jól mutatja legújabb könyve, amely – mint a cím is kifejezi – „festőművész-géniuszok” sorsát foglalja össze. Már írt könyvet 20 magyar festőről, most megpróbálta kiválasztani azt a 40 magyar festőt, aki a legjobb, leghíresebb, legnagyobb alkotó, nagyjából a magyar modernizmus korszakának megfelelő időtávból. A lista a klasszicizmus végéről indul, id. Markó Károllyal, Barabás Miklóssal, de szerepel Zichy Mihály, Székely Bertalan, Benczúr Gyula, azután Munkácsy, Szinyei Merse, a végén Ország Lili, Kondor Béla, Gruber Béla. Minden nagy festőről korrajzba ágyazott élettörténet, a művészi fejlődés részletes bemutatása, az alkat és a természet, az életvezetés leírása, végül a betegségek és a halál adatai. Jó néhány fontos alkotásukat is reprodukcióban közreadja a kötet. Czeizel még az emléktáblákat és a sírokat is meglátogatta, lefotózta, közreadja. Minden történet végén részletes bibliográfia található. Minden kis fejezet érdekes, megragadó. Talán nem véletlen, hogy Munkácsy vagy Csontváry a legizgalmasabb, de ezeket közelíti Moholy-Nagy vagy Vasarely művészi „esettanulmánya”. Az olvasónak viszonylag csalódást okozhat, hogy a betegségekről aránylag kevés információ áll rendelkezésre. A 20. században vagyunk, a modern medicina világában, amikor már minden dokumentált, Czeizel használ is kórrajzokat, melyeket Levendel Lászlótól, több nagy magyar festő gyógyítójától, jeles műgyűjtőtől kapott (és nagyon szép gesztus, hogy a könyvet neki dedikálja), de úgy látszik, az egészségi állapot és a betegség még nálunk nincs eléggé a közfigyelemben.

Nekem legjobban a Csontváry-portré tetszik, itt 10 pontban indokolja, miért nem ért egyet a patográfiák konklúziójával, a szkizofrénia diagnózisával.

Az alkotókat elemző nagy részletes rész (506 oldal) után rövidebb (78 oldal) általános rész következik, amely olyan, mint a szakmai dolgozatokban a hagyományos megbeszélés. Alaposan, gondosan, mint Czeizel minden esetben teszi. Táblázatok, óvatos következtetések a korrelációkról, néhány általánosítás a festők

személyiségéről, kedélyéről és természetesen kissé bővebben a betegségekről. Két nagy festő volt paralitikus, kettő homoszexuális, ezekről az állapotokról több szó esik. Láthatóan Czeizel gondol a laikus olvasóra, erre mutat a 78. oldal fordulata Munkácsyval kapcsolatosan: „...már tizenéves korában megkapta a vérbajt (úgynevezett szifiliszt)”.

Majd eljut a konklúziókhoz. A családi öröklésmenetekben nagyon kevés a támpont, de Czeizel tételként képviseli a tehetség géneiben megtestesülő létét, a zsenialitást. Várja, hogy majd a DNS-vizsgálatok ezt kimutathatóvá teszik. Mint más munkáiban is, itt is felhívja a figyelmet a tehetség társadalmi értékére és ennek kultiválását, védelmét javasolja.

Hatalmas alkotás ez a könyv! Tisztelgés a magyar festészet előtt. A könyv külleme méltó a tartalomhoz. Finom vastag papíron kiemelkedő minőségű reprodukciók, képek. Impozáns, nehéz kötet, amit súlya miatt leginkább asztalon lehet olvasni.

Nem kell jóstehetség hozzá, hogy nagy siker lesz. Igazi karácsonyi könyv, megjelenése is jó időben van.

Czeizel más könyveiben is kiemeli, itt a címbe is kerül koncepciója a sorsfaktorról. Szerinte a géniust a sors is teremti, a különféle adottságokon, feltételeken, a társadalmi elfogadáson vagy akár a termékeny, elegendően hosszú életen át.

Ez biztosan így van, de ez valahogy csalódást kelt, amikor a géniust akarjuk megérteni. A klasszikus retorika *clarus per obscurius* vonására emlékeztet. Egy különös, rejtelmes dolgot egy még bonyolultabbal világítunk meg. Ha a fontos témában szabad élcelődni, akkor mondhatjuk: hol van a szerencse, a kedvező véletlen említése? Ha tudományosan akarjuk kifejezni magunkat, a „serendipity” faktor, hiszen a nagy festő is rátalál valamire, ami korát vagy a következő időszakot kifejezi, lényegében megragadja, esztétikai rezonanciára bírja, lelkesíti stb. A nagy tudományos apparátus következtetései végül is a közgondolkodás magyarázatáig jutnak vissza. Ez nem feltétlen baj, de számomra ez újra felidézi kételyeimet a tehetség fogalmával kapcsolatosan. Tautologikus dolog, utólag igazolódik, a polgári család és környezet minden gyereknek előlegezi, aki nem szembetűnően értelmileg akadályozott. Kétségtelen, ez kivált a csa-

lábban gondoskodást, a talentum hordozójában valamilyen küldetéstudatot, ambíciót.

Pszicháterként, pszichoterapeutaként túl gyakran láttam az üres fogalom ártalmait. Meghiúsulások, elégtelenségek, „lúzer” érzések gyökerét. Persze, tudom, hogy a képességek differenciálisak, Gauss-görbébe rendezhetőek, van felső szélük, de semmilyen tudományos adat nem igazolja számomra egyértelműen, hogy ezek meghatározottsága a génekből, tehát – a korai Marxot parafrázálva – „az emberben lakó elvontságból” eredne. Ezernyi epigenetikus determináns, akár betegség, pl. a szifilisz is szelektálhat itt. Az embert életútján, különösen ifjúkorában ezernyi meghatározó külső hatás éri, ami alakítja motivációját, életútját, akár a krónikus betegség vagy a fogyatékoság is hozzájárulhat, hogy valaki, pl. a művészi alkotómunka felé fordul, ott kompenzál, és megszállottsága hozzájárulhat, hogy „tehetsége” kibontakozik.

Rengeteget tudunk a meghatározó gyermekkori hatásokról és az anyai viselkedés szerepéről, sok imprintig-tényező érvényesül, pl. viselkedési modellek, referenciacsoportok. Vannak kulcsélmények, vannak traumák, amelyek kompenzációra sarkallnak, sikereffektusok alakulhatnak ki, amelyek a további magatartást irányíthatják.

A 40 festő élet-, sors- és műtörténetében ilyenekről nagyon kevés szó esik. Ha Czeizel megtalálta volna a leírásokban, szóba hozta volna őket. De a közfelfogás és maga a személyes memória se figyel erre. Ez csak az olyan aprólékos kutatásokban jön elő, mint amelyek ma, pl. József Attilával kapcsolatosan folynak. A festők már a 19. században is vélt tehetségükkel vetélkedtek, semmi másra nem figyeltek magukban és maguk körül, környezetük pedig ámulva csodálta őket, előállt a szociálpszichológiában ismert „halo-effektus”, a megítélés holdudvara, a figyelem csak a szépre, a nagyra irányul.

Czeizel biologizálja a tehetséget, a géniust. Nem fogad el kételyt e vonatkozásban, és nagy tekintélyével gátolja is a kritikus diszkussziót e téren. Pedig ezzel nem biztos, hogy eléri fő célját, a tehetség védelmét. Misztikus kultuszt teremt, absztrakt értéket, amit kiváltságosok birtokolnak, esetleg majd utódaikra örökül hagynak.

A magam részéről inkább a sorsban keres-

kednék, de mint az élettörténet hatásrendszerének, az önazonosság és az én fejlődésének, a művészet konkrét emberi és eszmei kontextusainak egészét fognám fel benne. Bízom benne, hogy lesz majd egyszer ilyen sorskutató, tehetségkutató, és akkor a lélektan, a pedagógia, a szakpolitika is „odafér” a tanulságokhoz. Sajnos e futurisztikus megközelítésnek nem látjuk még a „Czeizelét”. Pedig e könyvéhez hasonló nagyhatású művek kellenének, hogy itt termékeny vita alakulhasson ki.

Addig marad a csodálat, a sejtelem, a vágy, hogy a géniusz művekben tükröződik, a rejtelmes öntudat, hogy a tehetséget, vagy akár a géniust hordozhatjuk.

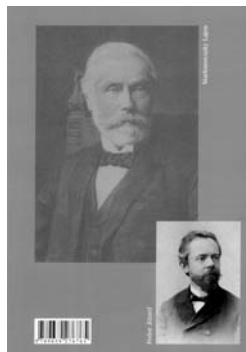
DR. BUDA BÉLA

Kapronczay Károly

A MAGYARORSZÁGI KÖZEGÉSZSÉGÜGY TÖRTÉNETE 1770–1944

Jogalkotás, közegészségügyi intézmények, szakirodalom.

Semmelweis Egyetem Közegészségtani Intézet, Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár, Magyar Tudománytörténeti Intézet, Budapest, 2008.

Nagy feladatra vállalkozott Kapronczay Károly összeállításában *A magyarországi közegészségügy története 1770–1944. Jogalkotás, közegészségügyi intézmények, szakirodalom* című könyvével. E széles spektrumú mű remek tárház hazánk közegészségügyének fejlődéséről. A vizsgált korszakban az igazgatás fejlődésének legjelentősebb időszaka a felvilágosult abszolutizmus; a 18. század végén szinte a semmiből hirtelen kifejlődő, nagyon alapos szabályozás alá vetett, jól átgondolt, szinte minden funkcióra kiterjedő, átfogó, országos rendezés, melyet a Helytartótá-

nács 4689. sz. Generale Normativum in Re Sanitatis rendeletével szabályozott. E nagy ívű rendezés megalapozta hazánk egészségügyének modern polgári szabályozását. Gazda István, a kiváló művelődés- és technikatörténész, egyben szerkesztő-kiadó segítségével átfogó kronológiát nyújt a könyv a közegészségügyi szabályozások, rendeletek, események évek szerinti bontásával, e témák részletes tárgyalásával a fent megadott időintervallumban. Egyaránt hű információt kapunk a rendeleteken kívül a fontosabb szakkönyvek megjelenéséről, kinevezésekről, ispotályok megalakulásáról és a legfontosabb politikai eseményekről.

A kronológia fejezet után a legfontosabb, kiemelkedő közegészségügyi eseményeket mutatják be több szerző-kutató: Balázs Péter, Varga Lajos, Kapronczay Katalin, Birtalan Győző, Grósz Emil e témával foglalkozó írásai, követve természetesen a kronológiai sorrendet. E főbb állomások az 1770-es közegészségügyi rendeletek és erdélyi vonatkozásaik, az 1848–49-es időszak, az Országos Közegészségi Tanács 1868-as létrehozása, 1874-ben az Orvosi Kar Közegészségtani Tanszékének és Intézetének megalapítása, az 1876. XIV. t. c. közegészségügy rendezésének törvénye és annak későbbi módosítása. A fontosabb társadalmi, szakmai szervezetek, mint pl. az Országos Közegészségi Tanács, a Budapesti Orvosi Kör megalakulásának történetéről, valamint a fontosabb hazai és nemzetközi kongresszusokról is képet kaphatunk e gyűjteményben. Itt 1876-ban vége a kronológiának, holott a biztató cím 1944-ig ígéri a gyűjteményt. Miután ez kétkötetes tervezet, bizton remélem, a készülő második kötetben folytatódik a részletes eseménykronológia.

A könyv további fejezete külön tárgyalja hazánk egyik jelentős közegészségügyi fejlődésének szakaszát, az I. világháború Európa utáni katasztrofális egészségügyi helyzetének javítására irányuló amerikai és nemzetközi erőfeszítések eredményeit. Nagy szakmapolitikai koncepciójának következtében (ma nemzetközi standardok bevezetésének neveznénk) lehetőség nyílt a Rockefeller Alapítvány ösztöndíjrendszerének és jelentős támogatásának segítségével az új kihívásoknak (kórokozók, fertőzések, epidémiák és pandémiák) már megfelelni képtelen, Európa keleti felében

leromlott, korszerűtlen közegészségügyi szemlélet, eszközök, oktatás megváltoztatására. Eme adomány segítségével tudott tovább fejlődni a magyar közegészségügy. Míg a 19. században a közegészségügy problémáinak megoldását csupán a „kórházügy” szintjén, vagyis a kórházi ellátásban vélték, addig az új, modern higiénés, szociálmedicinai szemlélet kiterjedt a betegségek megelőzésének fontos területeire mind az állami, mind a civil szféra szintjén. Vagyis az epidémiák elterjedésének megakadályozásában egyaránt szerepet játszott a vakcinák széles elterjesztése, ugyanakkor a személyi higiéné oktatása, pl. a kötelező egészségtan tárgy iskolai bevezetése, a civil-szervezetek megalakulása, mint pl. a Zöld Kereszt, valamint a különböző szűrőállomási hálózatok megszervezése, bevezetése minden állampolgár részére – persze a megalakuló biztosítórendszer szabályozott működése mellett. 1925-ben a XXXI. törvény cikk szerint felállították az Országos Közegészségügyi Intézetet, amely magába olvasztotta a hajdan Fodor József által alapított Észleldét, amelyből kifejlődött a m. kir. Központi Bakteriológiai és Közegészségügyi Vizsgáló Állomás, és így új névvel, központi irányítással kezdi meg működését mint m. kir. Országos Közegészségügyi Intézet. Egyben a jövőben létesülő intézetek és intézmények központi szervévé is vált. Feladatai szerteágazóak: a szakemberképzés (tisztiorvos, védőnő, iskolanővér stb.), a mintajárások (Gödöllő) létrehozása, működtetése, egészségvédelem, anya- és csecsemővédelem, civil-szakmai szerveződések (Stefánia, Vöröskereszt, Gondviselés), a járványok legyőzése központi szerepet kap: tbc, diftéria, skarlát, influenza, tífusz, nemi betegségek, malária stb.

A „gyűjteményes könyv” a két világháború közötti időszak közegészségügyének általános törvénykezéseit mutatja be az orvosi rendtartásról (1936, 1942), a hatósági orvosi szolgálatról, valamint a sebesültek ellátásáról szóló törvényeiben. Az 1925–1944 között működő közegészségügyi szervezetekről, intézményekről és megrendezett kongresszusokról nagyon rövid információt kaphatunk. Végül az utolsó fejezetben a két világháború közötti hazai közegészségüggyel foglalkozó kiadványok felsorolása található.

A könyv széles keresztmetszetben mutatja

be a fent megjelölt korszakot, remek kézikönyv kutatóknak, szakembereknek és mindazoknak, akik arra kíváncsiak mi történt, hogy fejlődött, milyen politikai és szakmapolitikai hatások érvényesültek Magyarországon az elmúlt 200 évben a közegészségügy területén.

DR. FORRAI JUDIT

Gaál Csaba

**ANEKDOTÁK, ADOMÁK,
ÉRDEKESÉGEK**
különösen a (seb)orvoslás területéről
(Nem csak orvosoknak)
Medicina Kiadó, Budapest, 2009.
341 o., 4200 Ft.

Gaál Csaba főorvos széles körű, elsősorban szakírói munkássága régóta ismert hazánkban, hiszen számos, több sikeres kiadást megért szakkönyvvel, tankönyvvel gazdagította a medikus- és orvostársadalmat. A szerző az esztergomi Ferences Gimnáziumban érettségizett, majd néhány éves, sokak számára ismert okok miatti kényszerű kitérő (segédmunka a Dunai Vasműben, tanulmányok a szarvasi Mezőgazdasági Főiskolán) után a Szegedi Orvostudományi Egyetemen folytatta tanulmányait. Az orvosdoktori diploma megszerzését követően a szombathelyi kórház sebészetén dolgozott 1979-ig, amikor Németországba távozott. Ehingen város területi kórházában folytatott 25 éves sebészorvosi munka után, 1992-ben hozta létre saját sebészeti praxisát (Chirurgische Tagesklinik, Ehingen).

Gaál Csaba a szülőhazától csak fizikailag távolodott el, hiszen a magyar kollégák számára írt szakkönyvei révén is igen szoros kapocs fűzi Magyarországhoz. Rendszeresen tart továbbképző előadásokat mind sebészeti, mind szakírói témákban. Hivatáspolitikai, gyakran filozófiai, etikai kérdéseket is boncolgató és kíméletlen tárgyilagossággal feltáró írásai érdekes és igen értékes színfoltot képviselnek a hazai (és külföldi!) szaklapokban.

Csak remélni lehet, hogy ésszerű, ámde mindig humánus sugárzó meglátásai egyszer a lehangosabb döntéshozókat is gondolkodásra készítetik végre.

E néhány sorban, bár töredékesen és lehet hogy néhol hiányosan, de egészében is méltatni szeretném Gaál Csaba tevékenységét. Magam is az általa szerkesztett és rendkívül didaktikusan összeállított *Sebészet* szakkönyvből készülhettem egyetemi vizsgámra. Úgy emlékszem, hogy akkor már az egész évfolyam a „gálcsabából” tanult (talán a szerző nem haragszik meg, hogy nevét ilyen „profán” módon említtem, mentségemre szolgál, hogy akkoriban tényleg így neveztük a könyvet!). Már akkor komolyan elgondolkoztam azon, hogy milyen nehéz lehet egy „sokszerzős” könyv szerkesztését összefogni, és mennyi kitarató „kilincselésre” van szükség ahhoz, hogy egy mű végül megjelenjen. Az első kiadás sikere és az újabb kiadások azonban egyértelművé tették a szakkönyv értékét. Nem sorolom fel Gaál Csaba összes művét, – ahogy mondani szokták – nehogy kihagyjam valamelyiket... Az általa szerkesztett *Ambuláns sebészet* (később *Ambuláns és egynapos sebészet*), valamint az *Alapvető sebésztechnika* című művek azonban szintén egyedülállóan értékesek voltak a magyar orvosi könyvpiacra, elérhető áron, talán már csaknem minden sebészeti szakterületen tevékenykedő kolléga polcán helyet foglalnak. Előbbi műben az akkor Németországban már a mindennapos gyakorlat részét képező ambuláns-egynapos sebészeti ellátás gyakorlati tapasztalatairól is ír, nem elveszve a részletekben, de mégis közölve számos jelentős praktikus információt. Mind a mai napig bármikor gondolataimba tudom idézni azt a szemléletes alaprajzot, amelyen a szerző azt mutatja be, hogyan kell felépülnie egy sebészeti csoport-praxis rendelőjének, vagy azt a néhány sort, amelyben leírja, hogy mikor eredményez igazán esztétikus heget egy bőrvarrat, de ez persze csak néhány önkényesen és szubjektív élmény alapján kiragadott példa a részemről. A később megjelent *Szakírás* című könyvében a szerző részletesen tárgyalja a közlemények, szakkönyvek írásának, szerkesztésének gyakorlati fortélyait és lehetőségeit, a tudományos közlés, idézés etikáját és jelentőségét, nem feledkezve meg az anyanyelven történő publikálás jelentőségéről, még az

impaktfaktor kíméletlen (és nemegyszer gátlástalan!) „hajszolásának” érájában sem. Az *Orvosi Hetilap* szerkesztőbizottságának tagjaként magam is ezt a szemléletet követem, nem utasítva el, sőt párhuzamosan kiemelve az idegen nyelvű publikációk jelentőségét.

De visszatérve a most bemutatni kívánt műre, Gaál Csaba legújabb könyvecskéje (itt a kicsinyítő képzőt nem a lekicsinylés, hanem sokkal inkább az érték kiemelésének céljával használom!) az orvostudomány évezredes történetének adomáiból, anekdotáiból szemezget. Számos olyan életbölcességet is olvashatunk, amelyet a szerző korábbi mesterei fogalmaztak meg, ami még személyesebbé teszi a művet. A nemegyszer mulatságos történeteken is mindig átsugárzik azonban a mások iránti tisztelet, a kollegialitás és a becsület fontossága. Napjainkban, amikor szinte már csak a „kondér becsülete” tartja össze a munkahelyek többségét, új reménysugarat jelenthet a felsorolt évezredes elvek követése. Közhely, hogy nem létezhetünk a mindennapok humora (munkahelyi humor!) nélkül. A könyv szerzője rávilágít arra, hogy még a legszigorúbb főnökök is elmosolyodnak néha, sőt az életigenlésben is nemegyszer példát mutatnak. Gimnáziumi éveim során a klasszikus műveltséget számunkra továbbadni próbáló bencés atyák sokszor tanítottak nekünk adomákat, közmondásokat mind magyar, mind latin, mind görög nyelven. E rövid életbölcességek nemcsak a nyelvtani jelenségek könnyebb megértését, nemcsak a szókinccs bővítését, hanem általában mély emberi gondolatok közvetítését is jelentették. Ajánlom tehát ezt a könyvet mindenkinek, azoknak is (akárcsak az alcímben olvasható), akik nem ebben a hivatásban tevékenykednek nap mint nap.

Az alázatos orvosi tevékenység és a szakírás bizony nagy művészet, és ezért is örülök, hogy soraimat a *MediArt* folyóiratba küldhettem. Azok, akik olvasták Gaál Csaba műveit, és azok, akik tudják-sejtik, hogy mennyi átvirrasztott éjszakát jelent egy közlemény megírása vagy egy könyv megszerkesztése, biztosan megértik, hogy Csaba legutóbbi könyvéhez, és természetesen korábbi értékes műveihez ezúton is őszinte tisztelettel, szívből gratulálok! Várjuk a további könyveket – bármely témában...

DR. LANGMÁR ZOLTÁN

Könyvajánlásokkal – mint a kereskedelem mára megszokott részével, egyfajta PR tevékenységgel – mindenki lépten-nyomon találkozhat. Olyan kötetek propagálására utalok, amelyeknek a reklámozására megfelelő mennyiségű marketing költség áll rendelkezésre. Természetesen azért az ilyen módon ajánlott könyvek is lehetnek értékesek, komoly szellemi táplálékok, de sokszor nem ez a helyzet.

Az alábbiakban főszerkesztői szubjektivitással négy olyan könyvről esik igen röviden szó, amit érthető, érdeklődő értelmiségieknek szívből lehet ajánlani, hogy hazájuk történelméről, illetve az USA jelenkori történetéről sok, eddig nem is megismerhető tény tudjanak meg.

Kornfeld Móric

TRIANONTÓL TRIANONIG
Tanulmányok, dokumentumok
Corvina Kiadó, 2006

A kötet a feledés homályába merült iparbáró, nagybirtokos, mecénás és gondolkodó emlékének állít emléket. A Monarchia idejében teljes befogadást nyert zsidó család sarja sok megpróbáltatáson ment át élete során, s végzetül emigrációba kényszerült. Magyar hazájának sorsfordulójáról, a két világháború közötti közéletünkről sajátos véleménye van, amely sok helyen különbözik a hivatalos történelem felfogástól.

Cartledge, Bryan

MEGMARADNI
A magyar történelem egy angol szemével
Officina Kiadó, 2008

A történész, aki 3 és fél éven át volt Nagy-Britannia nagykövete Budapesten. Hazatérése után, mivel Magyarország, annak népe és kul-

túrája mély nyomokat hagyott benne, hét évig tartó kutatómunkába fogott. Levéltári bűvárkodás, dokumentumok összegyűjtése alapján megírta Magyarország történetét. Vaskos kötetben kifejti, hogy népünk miért tudott a zivatáros történelme során egyáltalán fennmaradni. Egészen másképpen láthatjuk történelmünket a honfoglalástól a rendszerváltozásig a kívülálló barát jobbtó kritikájának szemüvegén át.

Kati Marton

TITKOS HATALOM – AVAGY AMIKOR AZ ELNÖK FELESÉGE BELESZÓL A TÖRTÉNELEMBE
Corvina Kiadó, 2009

A szerző magyar származású, író, újságíró, az ismert diplomata, Richard Holbrooke felesége. Ember jogi és a nők érdekében kifejtett tevékenysége ismertté tette. Egyedülálló vállalkozásként, dokumentumok és interjúk alapján bemutatja 13 amerikai elnök (Wilsontól Rooseveltten át Obamaig bezárólag) feleségét, illetve azok szerepét a történelemben, amiről a híreket fogyasztó laikus szinte semmit nem tudhatott.

Tim Weiner

A CIA TÖRTÉNETE – HAMVÁBA HOLT ÖRÖKSÉG
Gabo Kiadó, 2009

Az egyáltalán megmaradt, sokáig titkos iratok megismerése alapján anatómiai pontossággal ismerhetjük meg a világ vezető hatalma kudarcot kudarca halmozó titkosszolgálati tevékenységének 60 éves történetét, amelynek tényeiről többnyire az elnökök és a demokratikus országot irányító kormányzervek sem tudtak sokat.

Egyértelműen folyóiratunk arculatához tartozik, hogy megemlékezzünk dr. Vekerd Lászlóról. A polihisztor tudós, orvos, művelődéstörténész, tudománytörténész, könyvtáros 2009. december 27-én, 86. életében elhunyt. Az MTA Matematikai Kutatóintézete és az MTA Könyvtára korábbi tudományos főmunkatársa, a debreceni orvosgyetem és az ELTE tanára volt. Németh László és Füle Lajos életművének neves kutatója, valamint Galilei életművének egyik legalaposabb ismerője. Nevéhez orvosi, orvostörténeti, matematikatörténeti, fizikatörténeti, csillagásztörténeti, biológiatörténeti, tudományfilozófiai, irodalomtörténeti, művelődéstörténeti, nyelvtörténeti, intézménytörténeti publikációk és számos könyvfordítás, lektorálás kötődik. Emlékezetesek televíziós és rádiós előadásai, beszélgetései. Halála előtt két héttel jelent meg a 18. századi magyarországi és erdélyi pestisjárványokról szóló munkája, néhány hónappal korábban pedig a Füle Lajosról szóló kötete. Tevékenységével kiérdemelte a József Attila-, Széchenyi- és Magyar Örökség-díjakat.